

Erasmus+

EDINA

Onderwijs
centrum.gent

Functioneel meertalig leren – wat is het?

Bron: https://stad.gent/nl/onderwijscentrum-gent/diversiteit-en-meertaligheid/meertaligheid#Video_FMT

Deze tekst is geschreven voor de scholen actief in de Vlaamse Gemeenschap. De context in Vlaanderen kan erg verschillen van de Nederlandse.

Wil je te weten komen hoe je meer uit je meertalige leerlingen kunt halen, en hoe je hun talige capaciteiten een actieve plaats kunt geven in je lespraktijk? Dan vind je hier meer informatie over functioneel meertalig leren, een concept dat door het Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent, België) werd ontwikkeld, uitgewerkt door het Onderwijscentrum Gent voor het secundair onderwijs. Met dit project won Onderwijscentrum Gent het Europees Talenlabel 2020.

Waarom starten met functioneel meertalig leren?
Waarom is het belangrijk om de thuistaal van je leerlingen te integreren in je lespraktijk?

Voor jongeren met een andere thuistaal dan het Nederlands is een vlekkeloze schoolloopbaan verre van een evidentie. Ze stromen minder makkelijk door naar het hoger onderwijs, vinden moeilijker hun weg in het schoolsysteem, komen bovengemiddeld vaak in bepaalde onderwijsvormen terecht en verlaten vaker het onderwijs zonder kwalificatie dan leerlingen die het Nederlands als thuistaal hebben. Uit het internationale PISA-onderzoek blijkt bovendien dat de kloof tussen de sterke en zwakke leerlingen in België groter is dan in de meeste andere landen, en dat zowel de socio-economische context van het gezin als de thuistaal daarbij bepalende factoren zijn.

Tegelijk laat onderzoek zien dat inzetten op meertaligheid, door de thuistaal van de leerlingen te erkennen en te gebruiken in de klas, positieve effecten heeft op het verwerven van nieuwe talen en de schoolse prestaties van leerlingen stimuleert. Het is dan ook van belang dat scholen (blijven) inzetten op een constructief en open talenbeleid, waarin talensensibilisering en het functioneel inzetten van thuistalen in de klas belangrijke elementen vormen.

[Bekijk](#) hoe meertalige leerlingen het leren in een andere taal ervaren.

Wat moet je weten over functioneel meertalig leren?
Wat is dat precies, functioneel meertalig leren?

Functioneel meertalig leren (FML) is een concept dat werd uitgewerkt door het [Steunpunt Diversiteit en Leren](#) (Universiteit Gent) en dat staat voor het strategische en geïntegreerde gebruik van de talige hulpbronnen van (ontluikend) meertalige leerlingen in het reguliere onderwijs, met als doel het vergroten van kansen tot het ontsluiten van kennis (Sierens & Van Avermaet 2014*).

FML werkt op verschillende dimensies:

- een didactische dimensie: het stimuleren van leerstrategieën die meertalige leerlingen toelaten hun volledige taalrepertoire te benutten;
- een socio-emotionele dimensie: het stimuleren van meertalige hulpbronnen om de communicatie en de persoonlijke relaties (vertrouwen) tussen leraar en leerlingen en tussen de leerlingen onderling te bevorderen.

Uit onderzoek weten we al dat de moedertaal of thuistaal een hefboom kan zijn bij het verwerven of versterken van een tweede taal. De thuistaal kan echter ook ingezet worden bij het verwerven van nieuwe leerinhouden. Dat maakt van de thuistaal van leerlingen een nuttig instrument in het leerproces. Als meertalige leerlingen zich niet hoeven te beperken tot het Nederlands, kunnen ze ook uitdagendere taken aan en zijn ze in staat om een dieper begrip te ontwikkelen van de leerstof.

Enkele mythes rond functioneel meertalig leren doorprijkt

Moeten we veel veranderen in het curriculum of de organisatie van onze school?

De didactische inzet van thuistalen kan een rode draad zijn in het lesgebeuren, en vraagt op zich geen grote wijzigingen in het curriculum of de schoolorganisatie. Vaak gaat het net om kleine en makkelijk te integreren acties die perfect te enten zijn op je huidige lesplanning en de thema's die je als leraar in de les behandelt.

Betekent functioneel meertalig leren dat we de lat lager leggen en het niveau daalt?

Het doel van functioneel meertalig leren is net om meer kansen te geven tot het ontsluiten van kennis. Meertalige leerlingen hoeven daardoor niet te wachten totdat hun taalvaardigheid in het Nederlands hoog genoeg is om uitdagendere taken aan te kunnen: ze kunnen dat nu al, door gebruik te maken van hun meertalige potentieel.

Daarnaast kunnen meertalige leerlingen ook een dieper begrip van de leerstof ontwikkelen door aan betekenisonderhandeling te doen in meerdere talen, door in verschillende talen het gesprek aan te gaan, en door meertalige bronnen te raadplegen. Leerlingen kunnen elkaar ook versterken door uitleg aan elkaar te geven, zodat iedereen mee is met de les.

Onderzoek toont duidelijk aan dat inzetten op meertalig onderwijs en de thuistaal erkennen in de klas het aanleren van een nieuwe taal positief beïnvloeden (Cummins, 2012) en ook de schoolprestaties verbeteren (Collier, 1995). Dat blijkt ook uit het [MARS-onderzoek](#) (Meertaligheid als realiteit op school): dat laat zien dat het positief benaderen van de thuistaal een positieve invloed heeft op de onderwijsprestaties. Meertaligheid positief benaderen draagt bij tot meer welbevinden en een beter zelfbeeld, wat de motivatie en de onderwijsprestaties ten goede komt en dus ook het onderwijsniveau eerder verhoogt dan verlaagt.

Moet ik als leerkracht alle thuistalen van mijn leerlingen beheersen?

Als leraar hoef je (uiteraard) niet alle thuistalen van je leerlingen te kennen. Door een interactieve klasomgeving te creëren, waarin leerlingen hun thuistaal mogen gebruiken om bijvoorbeeld onderling te discussiëren, informatie te verzamelen en te bespreken, laat je leerlingen hun volledige talige potentieel inzetten. Als je met de leerlingen duidelijke afspraken maakt over de momenten waarop er Nederlands moet worden gebruikt (bijvoorbeeld bij een terugkoppeling na de opdracht), dan heb je als leerkracht nog steeds de controle en het overzicht over het leerproces van je leerlingen.

Ik begrijp niet wat de leerlingen onder elkaar zeggen in hun thuistaal. Hoe kan ik weten dat ze met de les bezig zijn?

Uit [recent onderzoek](#) blijkt dat leerlingen die hun thuistaal mogen inzetten tijdens groepswork, die taal op een zinvolle manier inzetten. Daarbij wordt het Nederlands niet verdrongen, en bovendien zijn leerlingen meestal met de taak bezig, ook in hun thuistaal. Heldere afspraken en instructies vooraf zijn wel belangrijk (zodat leerlingen weten wanneer de thuistaal wel of niet kan en mag), net als een terugkoppeling in het Nederlands achteraf. Bij de leerlingen zorgt dat voor 'vastzetting' van wat ze geleerd hebben in het Nederlands, voor leerkrachten betekent het een manier om het leerproces goed te kunnen blijven opvolgen.

Kan functioneel meertalig leren ingezet worden met al mijn leerlingen?

Inzetten op functioneel meertalig leren kan voor álle leerlingen versterkend werken. Leerlingen van wie de thuistaal sterk ontwikkeld is, zullen er sowieso baat bij hebben, maar ook voor leerlingen die minder sterk staan in hun thuistaal zijn er positieve effecten. De thuistaal is immers geen doel op zich, maar een middel om meer leerwinst te boeken. Ook de betrokkenheid en motivatie neemt toe. En voor wie het Nederlands als thuistaal heeft, heeft FML evengoed positieve effecten: die leerlingen blijken op een positievere manier naar meertaligheid en (taal)diversiteit te kijken, en leren veel bij uit het vergelijken van talen en taalsystemen.

Betekent functioneel meertalig leren dat de leerlingen nu altijd in hun (thuis)taalgroepjes werken?

Laat de samenstelling van groepjes (taalhomogene / taalheterogene groepen) variëren, afhankelijk van de lesdoelstellingen, groepsdynamiek, klassamenstelling,... Wissel af zodat alle leerlingen even betrokken en gemotiveerd blijven.

Kritische succesfactoren

Waar moet je rekening mee houden als je aan de slag wil met functioneel meertalig leren?

Functioneel meertalig leren heeft meer kansen tot slagen en kan makkelijker en diepgaander worden ingezet in de klas als:

- de [leeromgeving krachtig](#) is,
- het [vakonderwijs taalgericht](#) wordt aangeboden en
- de leraar op een doordachte manier [differentieert](#).

Daarnaast is het van belang om als leraar een goed zicht te hebben op de talige achtergrond van je leerlingen en voldoende kennis te hebben van hoe [meertalige taalontwikkeling](#) precies verloopt.

Kom hier meer te weten over de [succesfactoren FML](#).

Bronnen

Sierens, S., & Van Avermaet, P. (2014). Language diversity in education: Evolving from multilingual education to functional multilingual learning. In D. Little, C. Leung, & P. Van Avermaet (Eds.), *Managing diversity: Languages, policies, pedagogies* (pp. 204–222). Bristol: Multilingual Matters

Cummins, J. (2012). The intersection of cognitive and sociological factors in the development of reading comprehension among immigrant students. *Reading and Writing*, 25 , 1973-1990.

Collier, V.P. (1995). Acquiring a second language for school. *Directions in Language and Education*, 1 (4). Washington, DC: National Clearinghouse for English Language Acquisition.

Van Avermaet, P., Agirdag, O., Slembrouck, S., Struys, E., Van de Craen, P., Van Houtte, M., De Backer, F., Mertens, C., Van Biesen, L. & E. Van Hulle (2016). MARS: Meertaligheid als Realiteit op School. Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Available online at: <https://dataonderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=6366>.